

Åpning av AL's bedrift i Lier 26.2.92

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Synspunkter på perspektiver framover for norsk næringsliv og industri

I de kommende årene står vi overfor krevende utfordring

Vi må sikre et samfunn med full sysselsetting, velferd og en rettferdig fordeling

Vi må sikre miljøet og en bærekraftig utvikling

Vi må styrke vår evne til innsats og felles ansvar

Dette er utfordringer vi alle står overfor, de politiske myndigheter, partene i arbeidslivet og den enkelte bedrift.

Skal vi lykkes i å nå disse målene, må vi øke verdiskapningen. Her er det mer enn økonomi og arbeidsplasser det dreier seg om. Det er også forutsetningene for å kunne videreføre velferdsamfunnet at vi har et sterkt og veldrevet produksjonsamfunn.

Vi er inne i en periode preget av teknisk revolusjon slik vi har fått det demonstrert her ved AL i dag. Gjennom endringer i produktene og ikke minst produksjonsprosessene skjer det en rask omstilling innen mange bransjer. For å holde tritt med utviklingen, ser vi at bedriftene rasjonaliserer og reduserer bemanningen - eller flytter til land der kostnadene antas å være mindre. Skal vi møte denne utviklingen på en offensiv måte, må vi øke innsatsen for å skape nye produkter og utvide industrivirksomheten i Norge.

Kunnskapsekspløsjonen og den teknologiske utvikling endrer grunnlaget for det industrisamfunnet som har vokst fram. Foredling og forvaltning av kunnskap blir vår nye og store utfordring. Det innebærer ikke at industriens

tid er forbi. Tvert imot tror jeg at vår framtid avhenger av en ny giv i industrien - en moderne og kunnskapsrik industri som kan skape ny sysselsetting. Vi trenger og ønsker bedrifter som henter hjem kunnskaper fra den internasjonale arena for å anvende dem i Norge. Og vi trenger bedrifter som satser på å utvikle ny viten, nye produkter til beste for forbrukerne og som kan eksportere kunnskap. I tillegg til å konkurrere på kvalitet må vi også være forberedt på å konkurrere på pris. Heller ikke legemidler kan unntas fra denne sentrale problemstilling og generelle tendens. Her ved AL er dere godt kjent med myndighetenes politikk på dette området, og dere er forberedt på å møte den, slik en framtidsrettet bedrift skal være.

I møte med 90-årenes utfordringer må vi altså styrke oss på mange felter, slik at de norske bedriftene kan tilby

- tidsmessige produkter for det internasjonale marked,
- med tilstrekkelig kvalitet, og
- til konkurransedyktige priser.

Det er med eksportinntektene vi kan betale for det nordmenn kjøper i utlandet - som turistreiser, maskiner, biler og forbruksartikler. Hva norske bedrifter greier å få solgt ute, er med andre ord avgjørende hvor hva vi kan ta oss råd til her hjemme.

Skal vi trygge velferdsstaten, er vi avhengige av å ha et næringsliv som klarer å holde tritt med konkurrentene, kan omstille seg, ta i bruk de nye teknologiske mulighetene og finne fram til nye produkter og markeder. Her ligger nettopp aktualiteten i den anledningen vi er samlet for å markere i dag.

Vi er inne i en brytningstid, med stor usikkerhet blant de økonomiske

aktørene. Usikkerheten har også sin bakgrunn i at mange bedrifter nå sliter i motbakke.

Dette understreker betydningen av særlig to forhold. For det første; hvor avhengig Norge, og mange av våre lokalsamfunn, er av utviklingen i de internasjonale markedene. Og for det andre; hvor nødvendig det er for de norske bedriftene at Norge deltar aktivt i det internasjonale samarbeidet for å komme fram til mer hensiktsmessige og likeverdige vilkår i handelen mellom nasjonene. Ikke minst vil bedriftene i de små landene ha mye å hente gjennom slike avtaleverk.

Statistikken viser mer enn at vi selger rundt 80% av vareeksporten vår til EØS-landene; land som forøvrig representerer et samlet marked med over 350 millioner innbyggere. Den viser også at vi er mer avhengig av EØS-markedet enn de fleste andre EF- og EFTA-landene. Sånn sett kan vi derfor bare konstatere at vi faktisk er etablert i Europa.

Med forhandlernes undertegning av EØS-avtalen den 14. februar har vi nådd fram til målnøret. Til tross for at vi vet det er krefter som er imot at Norge skal si ja til EØS-avtalen, har vi nå grunn til å regne med at avtalen vil få den tilstrekkelige oppslutning i Stortinget.

Dessverre er det mange norske bedrifter - om vi skal tro på meldingene fra NHO - som ennå ikke fullt ut har innsett hvilke endringer som nå er under utvikling i det vest-europeiske markedet. Uansett hvilken tilknytningsform Norge velger, kommer det forandringer i rammevilkårene som bedriftene må forholde seg til. Da er det viktig at man både observerer i tide, og handler i tide, slik dere har gjort også overfor markeder utenfor Europa.

Dette gjelder ikke minst overfor de nye mulighetene som vil melde seg i kraft av EØS-avtalen:

- Vi får et avtaleverk som er ajour med utviklingen i det europeiske markedet. Dermed blir de norske bedriftene bedre i stand til å møte 90-årenes økonomiske virkelighet.

- Det er en avtale som sikrer oss like vilkår med våre europeiske konkurrenter. Ved at reglene er felles for alle landene, blir det enklere for bedriftene å legge opp en slagkraftig eksportstrategi.

- Overvåkning av at reglene følges, gjør at bedriftene kan legge planer og treffe investeringsbeslutninger bygget på større forutsigbarhet. Særlig for de små bedriftene - og langt de fleste norske er jo det i europeisk sammenheng - er det viktig at de store bedriftene må overholde regelverket.

- Det er en avtale som i motsetning til den nåværende frihandelsavtalen, også gjelder handelen med tjenester. Dette er en vekstsektor i økonomien, og en nødvendig del av moderne industrivirksomhet.

- Norge får videre full adgang til de felles forskningsprogrammene i Europa. Dette gir bedriftene og forskningsinstituttene våre nye muligheter og impulser, som de bør legge stor vekt på å benytte seg av i årene som kommer.

I en EØS-avtale vil som kjent den enerett Norsk Medisinal Depot har hatt til import- og engrosomsetning av legemidler bli opphevet. Norge er det

eneste land i Vest-Europa som har en slik ordning. Opphevelsen av monopolretten vil innebære at andre legemiddelgrossister har muligheter til å levere medisiner på det norske markedet. Dette vil kunne føre til reell priskonkurransen på legemidler i engrosleddet og samtidig føre til nye og riktige prinsipper for fastsettelse av avanser på legemidler.

I en slik sammenheng er det også en fordel å ha en egen sterk industri.

Under en EØS-avtale vil vi heller ikke kunne videreføre dagens ordning med en egen behovsvurdering før et produkt kan registreres. Norge og Island er alene i Europa om en slik praksis. Det blir likevel ingen endringer i de strenge betingelser som stilles til legemidlers kvalitet, effekt og sikkerhet.

Jeg har med stor interesse lest den brosjyren vi har fått tilsendt og som omtaler AL's idegrunnlag. Den peker på sentrale tanker som må få et fotfeste både i små og store bedrifter i Norge. Selve forretningsidéen er presentert ved stikkordet verdiskaping. Verdiskaping er en forutsetning for å opprettholde både den enkelte bedrift og vårt velferdsamfunn. Verdier må skapes før de kan fordeles. Og vi må være i stand til å selge de produkter vi skaper. Vi må være i stand til å konkurrere - og vinne. AL er et eksempel på en bedrift som henter en vesentlig del av sine inntekter fra eksportmarkedet. Det må flere bedrifter i Norge gjøre i framtiden.

Det er fristende i disse OL-tider å minne om hva en del av vår ungdom har fått til gjennom bevisst satsing og målbevisst innsats - gjennom samspill og fellesskap og ved å glemme Janteloven. De er et eksempel til inspirasjon og etterfølgelse.

Kompetanse i bred forstand er en forutsetning for å møte fremtidens utfordringer. Satsing på opplæring og utdanning blir derfor en sentral del av arbeidet for å øke verdiskapningen og trygge sysselsettingen mot hundreårsskiftet. Vi må i økende grad basere oss på at våre fortrinn i den internasjonale konkurransen må skapes, og at det er de menneskelige

ferdighetene som vil avgjøre vårt framtidige velferdsnivå. Japan og Sveits er eksempler på land hvor knapphet på naturressurser har gjort det nødvendig å utvikle spesialisert kompetanse og kvalitetsprodukter. Det er i den retning også vi må orientere oss.

Legemiddelindustrien er basert på et kontinuerlig forsknings- og utviklingsarbeid.

Ikke alle kan sikte seg inn på et så bredt varespekter og et verdensmarked som AL gjør, men alle har et ansvar for å finne og videreutvikle sin nisje, bygge ut sin kompetanse og ha gjennomtenkte synspunkter på hvordan målene skal nås gjennom organisasjon, ledelse og kvalitetssikring.

Ingen moderne bedrift kan se bort fra miljøhensyn. Det gjelder innen egne vegger i forhold til trygghet for de som jobber i bedriften. Det gjelder utslipp i forhold til nærmiljøet og det gjelder kvaliteten på de varer som produseres og distribueres. Mitt inntrykk er at også dette hensynet er vel ivaretatt gjennom det arbeidet som er ned lagt her.

Miljøspørsmålene har gjort oss mer bevisste på de langsiktige virkninger av den politikk og de tiltak vi gjennomfører. Men denne bevisstheten må også gjelde andre områder. I Aftenposten på søndag refererte Finn Jor til den nå 70 årige grunnleggeren av det japanske elektronikk-firmaet Sony, Akito Morita, som under et besøk på børsen i Wall Street hadde spurt en av de unge meglerne om hvor langt fram han så når han tok sine beslutninger. 10 min, sa den unge mannen og sjokkerte Morita. "I Japan ser vi i alminnelighet 10 år fram i tiden " sa han. Kanskje er det det som skiller de framgangsrike bedrifter fra de mindre vellykkede - evnen til å se framover, ha en oppfatning av samfunnsutviklingen og forberede seg på å møte den på en konstruktiv måte. Og vi må ha japanernes tro på at verdensmarkeder kan erobres selv for et lite land som Norge.

I den samme artikkelen refereres det også til at de menneskelige faktorer

bør vektlegges sterkere i en ny strategi for framtidig industriutvikling. Her har vi i vår skandinaviske tradisjon et komparativt fortrinn som vil gi oss styrke i den videre konkurranse. Dette var også synspunkter jeg møtte i samtalene med representanter fra det japanske NHO under mitt besøk nylig. De trodde vi hadde noe å bidra med som de kunne lære av.

Jeg har hatt gleden av å sitere ledelsen ved AL i et par foredrag det siste, blant annet til landsstyret i Arbeiderpartiet for fjorten dager siden.

Bakgrunnen var et spørsmål fra pressen om bedriften ville bygget denne fabrikk i Norge i dag dersom avgjørelsen skulle vært tatt om igjen. Svaret var at selvfølgelig kunne fabrikk vært bygget i Indonesia eller et annet land, men da kunne vi ikke tatt med oss menneskene. Det er de som har kompetansen.

De orienteringer jeg har fått før besøket - og som er blitt bekreftet under de samtalene jeg har hatt her i dag - er alle preget av de positive erfaringer man har ved å samarbeide internt i bedriften, ta folk med på råd for å skaffe et så bredt beslutningsgrunnlag som mulig. Ved å sikre de ansattes innflytelse og motivasjon bidrar en til å få et så godt resultat.

Kvalitetssikring og kompetanseutvikling krever aktiv medvirkning fra alle ledd i bedriften. Det må etableres et eierforhold både til prosessen og resultatet. På den bakgrunn er et levende bedriftsdemokrati også en viktig bærebjelke for å få til et framtidsrettet næringsliv.

Det er oppmuntrende å se en med bedrift med en snart 90 årig historie bak seg som med tro og tillit, livsmot og kraft tar imot de utfordringer samtiden - og framtiden - byr på.

Jeg vil gjerne få lov å takke for det gode eksempel dere er for annen næringsvirksomhet i landet vårt, og ønske dere lykke til i det videre arbeid.